

[opis]

Książka została podzielona na dwie części: dotyczącą pogranicza terytorialnego oraz pogranicza symbolicznego. Nierównowaga ich objętości nie jest przypadkowa, wyraża ona bowiem skalę zainteresowania w naukach społecznych obydwoma ujęciami pogranicza. Pogranicze terytorialne jest obiektem licznych badań, przede wszystkim socjologicznych (prace Andrzeja Sadowskiego, Grzegorza Babińskiego, Zbigniewa Kurcza, Ireny Machaj, Leszka Gołdyki, Andrzeja Saksona, Marii Zielińskiej, Dariusza Wojakowskiego, Jacka Kurzepy – ta lista nazwisk badaczy zajmujących się w Polsce zjawiskami społecznymi związanymi z pograniczem zapewne wciąż nie jest kompletna), które stara się obecnie uzupełniać też psychologia (przykładem może być praca z roku 2016 pod redakcją Jolanty Miluskiej pt. *Psychologia społeczno-kulturowego pogranicza. Wstęp do koncepcji i badań*). Mniej uwagi poświęcono dotąd pograniczu symbolicznemu, jako zjawisku, które choć przekłada się na rzeczywistość życia społecznego, to źródła ma „jedynie” w sferze nadawanych przez ludzi znaczeń lub treści symbolicznych, do których zostali oni zsocjalizowani i które stały się niejako ich „drugą naturą”. Przyczyn tego stanu rzeczy może być kilka: po pierwsze, sytuacje podpadające pod to pojęcie – poprzez mniejszą oczywistość ich związku z granicą i pograniczem – mogą być również inaczej nazwane, sklasyfikowane i poddane refleksji w perspektywie innych kategorii pojęciowych i narzędzi teoretyczno-analitycznych (np. umieszczone w teoretycznych ramach wielokulturowości czy między- lub transkulturowości); po drugie, zjawiska te są trudniej uchwytnie i wymagają raczej narzędzi „miękkich” (badań jakościowych) niż „twardych” (badań ilościowych), raczej paradygmatu humanistycznego niż pozytywistycznego; po trzecie, nie przekładają się wprost na zjawiska związane ze strukturami społecznymi, a te były (i są) w socjologii „modernistycznej” głównym obszarem zainteresowania; wreszcie, po czwarte, na ogół obejmują zjawiska dość nowe lub stosunkowo niedawno dostrzeżone. Jednakże, pomimo powyższych trudności i kontrowersji, pogranicza symboliczne warto badać; są one wszechobecne i, jak też pokazuje lektura części rozdziałów tej książki, nakładają się na pogranicza terytorialne, cechujące się często wysoką złożonością relacji wynikających ze skomplikowanej mapy zbiorowości kulturowych.

Z wprowadzenia

[spis]

Jolanta Miluska, Anna M. Królikowska

Wprowadzenie – pogranicze terytorialne i pogranicze symboliczne jako przedmiot zainteresowania badawczego w naukach społecznych

POGRANICZE TERYTORIALNE

Jolanta Miluska

Granica i pogranicze w relacji do jednostki i społeczeństwa. Zarys problematyki

Ewa Ogrodzka-Mazur

Wartości cenione przez młode pokolenie Polaków i ich cele życiowe – zasoby indywidualne i wspólnotowe w budowaniu kapitału Pogranicza

Justyna Kuświk

Tożsamość społeczna mieszkańców pogranicza Polski i jej konsekwencje dla aktywności obywatelskiej – doniesienie z badań pilotażowych

Zdzisław Kroplewski

Religijność człowieka pogranicza (na przykładzie Polaków z pogranicza polsko-niemieckiego)

Wiesław Romanowicz

Zróznicowanie wyznaniowe południowego Podlasia w perspektywie historycznej i jego konsekwencje dla współczesnych relacji społecznych w regionie

Dawid Błaszczak, Sandra Tur

Przestępczość na polskich granicach w świetle danych Straży Granicznej

POGRANICZE SYMBOLICZNE

Anna M. Królikowska

Wspólnoty znaczeń i ich pogranicza. Rola światów przeżywanym w wyznaczaniu granic i pograniczy symbolicznych

Adam Skibiński

Wypożyczone życie. O międzypokoleniowym dziedziczeniu traumy w doświadczeniu osobistym

Łukasz Scheffs

„Polska solidarna” *versus* „Polska liberalna”. O micie wytwarzającym symboliczne granice i pogranicza

Informacje o autorach